

Vergaderjaar 2013–2014

21 501-02

Raad Algemene Zaken en Raad Buitenlandse Zaken

Nr. 1407

BRIEF VAN DE MINISTER VAN BUITENLANDSE ZAKEN

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 15 augustus 2014

Hierbij bied ik u het verslag aan van de buitengewone Raad Buitenlandse Zaken van 15 augustus 2014.

De Minister van Buitenlandse Zaken,
F.C.G.M. Timmermans

VERSLAG BUITENGEWONE RAAD BUITENLANDSE ZAKEN VAN 15 AUGUSTUS 2014

Irak / Syrië

De Raad stond uitgebreid stil bij de situatie in Irak. Na een briefing over de situatie in het land door Speciaal vertegenwoordiger van SG VN Ban Ki Moon voor de VN steunmissie aan Irak, Nicolay Mladenov, benadrukten de ministers hun sterke betrokkenheid bij de eenheid, soevereiniteit en territoriale integriteit van Irak. De nadruk van de bespreking lag op drie terreinen: de humanitaire situatie, veiligheid en het politieke proces.

De EU is zeer verontrust over de uiterst zorgwekkende humanitaire situatie en de enorme verplaatsing van burgers in met name de noordelijke regio's naar aanleiding van de aanvallen van IS (Islamitische Staat) en andere gelieerde gewapende groepen. De ministers onderstreepten de inspanningen van de EU en de lidstaten op het gebied van humanitaire hulp. Ook verwelkomden zij de inspanningen van de VS en andere partners om toegang te verschaffen tot de hulpbehoevende bevolking. Nederland gaf aan ook humanitaire hulp te geven via luchttransport en benadrukte dat de steun moet worden voortgezet in nauwe coördinatie met de VN en de EU.

De ministers maakten zich ernstige zorgen over de verslechterende veiligheidssituatie in Irak en veroordeelden de aanvallen van IS en andere gelieerde groepen ten eerste. Ook veroordeelden zij de wredeheden en schendingen van mensenrechten, in het bijzonder de wredeheden gericht jegens bepaalde religieuze minderheden en de meest kwetsbare groepen. Sommige van deze in Irak en Syrië gepleegde daden kunnen worden aangemerkt als misdaden tegen de menselijkheid en moeten voortvarend worden onderzocht, zodat de daders ter verantwoording kunnen worden geroepen.

De EU verwelkomde de inspanningen van de VS om de Iraakse nationale en lokale autoriteiten te steunen in hun strijd tegen IS en erkenden internationale en Europese verantwoordelijkheid om met Irak samen te werken in de gemeenschappelijke strijd tegen het terrorisme. De Raad verwelkomde het besluit van individuele lidstaten om positief gehoor te geven aan de oproep van de Koerdische regionale autoriteiten om hen met spoed van militair materiaal te voorzien. Die besluiten zullen worden uitgevoerd overeenkomstig het vermogen en de nationale wetten van lidstaten en met de instemming van de Iraakse nationale autoriteiten. Nederland gaf aan niet uit te sluiten ook op de verzoeken van de Koerdische regionale autoriteiten in te gaan als de huidige veiligheidsdreiging voortduurt. De EU zal voorts beoordelen hoe het kan voorkomen dat IS profijt heeft van olieverkopen en veroordeelde diegenen die IS financieel steunen in strijd met onder meer VNVR-resolutie 1267.

Nederland vroeg er aandacht voor dat fundamentele veranderingen in de Arabische wereld een van de grote uitdagingen voor de EU vormen voor deze generatie. De onrust heeft gevolgen voor de EU en lidstaten en noopt tot strategische keuzes. De EU moet een grotere verantwoordelijkheid nemen voor haar eigen achtertuin. De ontwikkelingen daar hebben immers ook gevolgen die in EU-lidstaten zichtbaar zijn, zoals groeiend radicalisme. De ministers spraken af hier langer bij stil te staan tijdens de informele Raad Buitenlandse Zaken eind deze maand.

Tot slot verwelkomde de Raad de benoeming van de heer Haider Al-Abadi als kandidaat-premier en betuigde steun aan het constitutionele proces. De ministers benadrukten nogmaals het belang van een inclusieve

regering die de behoeften en legitieme aspiraties van alle Irakezen kan vervullen. De EU sprak steun uit voor de VN-missie (UNAMI) in Irak.

Gaza

De Raad sprak zijn ernstige zorg uit over de fragiele situatie op de grond als gevolg van het recente conflict in de Gaza-strook. De ministers verwelkomden het staakt-het-vuren dat sinds 11 augustus jl. van kracht was en riepen alle partijen op om een duurzaam staakt-het-vuren overeen te komen en zich daaraan te houden. De ministers prezen Egypte voor zijn aanzienlijke inspanningen om dit staakt-het-vuren te tot stand te brengen.

De EU is bezorgd over de desastreuze humanitaire situatie in de Gaza-strook. De Raad riep op inspanningen te faciliteren voor onmiddellijke en ongehinderde toegang voor humanitaire hulp voor dit gebied. De situatie in de Gaza-strook is reeds enkele jaren onhoudbaar en terugkeer naar de status quo van voor het laatste conflict is geen optie. Een duurzaam staakt-het-vuren moet leiden tot een fundamentele verbetering in de leefomstandigheden van de Palestijnse bevolking in de Gaza-strook. Tevens moet er een einde komen aan de bedreiging van Israël door Hamas en andere militante groepen met onder meer raketaanvallen en de constructie van tunnels.

De EU herhaalde haar bereidheid om bij te dragen aan een alomvattende en duurzame oplossing ter vergroting van de veiligheid, welvaart en voorspoed van de Palestijnen en Israëli's. De EU werkt opties uit ten aanzien van het faciliteren van de opening van grenzen (*movement & access*), capaciteitsopbouw, verificatie en monitoring, humanitaire hulp en post-conflict wederopbouw. Zo is de EU is bereid om eventueel een donorconferentie te organiseren. Ook is de EU bereid om bij te dragen aan maatregelen die de illegale handel in wapens en munitie tegengaan, zodat de grensposten van de Gaza-strook duurzaam geopend kunnen worden en zal de EU opties bestuderen voor een mechanisme onder internationaal toezicht om de volledige toegang tot alle havens van binnenkomst in Gaza te bewerkstelligen.

De ministers herhaalden dat de situatie in Gaza-strook in de bredere context van het Midden-Oosten Vredesproces gezien moest worden en onderstreepten hun steun voor een tweestaten-oplossing. De EU heeft haar bereidheid getoond om met de regering van premier Netanyahu en met de Palestijnse eenheidsregering bestaande uit onafhankelijke personen onder leiderschap van president Abbas te werken.

Libië

De EU veroordeelde het toenemende geweld in Tripoli, Benghazi en elders in Libië en is zeer verontrust over de dreiging die dit vormt voor de regionale veiligheid en voor de EU. De Raad riep alle betrokken partijen op het geweld en het lijden van de burgerbevolking onmiddellijk te stoppen door in vreedzame dialoog met elkaar te treden. De EU sprak steun uit voor de inspanningen van de VN-missie UNSMIL voor het bereiken van een onmiddellijk staakt-het-vuren. De ministers waren erkentelijk voor de eensgezinde inspanningen van de buurlanden om Libië te helpen, alsook voor hun solidariteit jegens de ontheemden die uit Libië komen.

De EU moedigde het gekozen Huis van Afgevaardigden aan zijn rol te vervullen in het streven naar een inclusieve oplossing voor alle politieke actoren. De ministers benadrukten de betrokkenheid van de EU bij de inspanningen voor een succesvolle Libische transitie, onder meer door

hulpprogramma's op het gebied van veiligheid, economisch herstel, gezondheid en de bescherming van kwetsbare groepen. De EU onderstreepte de rol van EUBAM Libië bij de ondersteuning van Libië met zijn uitdagingen op het gebied van grensbewaking.

Oekraïne / Rusland

De ministers spraken over de actuele ontwikkelingen in Oekraïne. Hierbij werd ingegaan op de intensivering van de gevechten rond Donetsk en Loegansk en de humanitaire situatie in de regio. De Raad riep Rusland, Oekraïne en de VS op om met de EU samen te werken met het oog op het tot stand brengen van een duurzame, politieke oplossing voor het conflict. De EU bood aan om hiervoor een ministeriele bijeenkomst in Brussel te organiseren in september. Tevens bood de Raad een faciliterende rol aan om de discussie tussen Oekraïne en Rusland te voeren over de voorwaarden voor gastoevoer.

In het kader van humanitaire hulp benadrukten de ministers de noodzaak dat deze hulp kan worden verleend met respect voor de humanitaire principes van menselijkheid, neutraliteit, onpartijdigheid en onafhankelijkheid. De Raad riep mede in dit licht op tot een staakt-het-vuren.

Op verzoek van de Hoge Vertegenwoordiger, gaf Nederland een toelichting over de stand van zaken met betrekking tot de repatriëringsmissie en het onderzoek naar het incident met vlucht MH17. Mede op aangeven van Nederland onderstreepte de Raad unaniem het belang van onmiddellijke, veilige en volledige toegang tot de rampplek van MH17 om de missie en het onderzoek te hervatten. Alle ministers spraken hun solidariteit uit met Nederland bij de behandeling van deze tragedie. Ook is er zeer veel bewondering uitgesproken voor de wijze waarop de Nederlandse bevolking met de tragedie is omgesprongen, met name bij de terugkomst van de slachtoffers. De Raad herhaalde vervolgens zijn oproep dat de verantwoordelijken voor het neerschieten van MH17 hiervoor aansprakelijk zullen worden gehouden en dat het recht zijn beloop dient te krijgen.

In bredere zin werd gesproken over de rol van Rusland in het destabiliseren van Oost-Oekraïne. Unilaterale militaire actie door Rusland, ook onder de noemer van humanitaire interventie, zal worden gezien als een schending van het internationaal recht. Bovendien betreunde de EU dat binnen de huidige omstandigheden de EU-sancties tegen Rusland nog steeds genoodzaakt zijn. Tevens blijven de Raad, de Commissie en de Hoge Vertegenwoordiger de situatie nauwgezet monitoren om, afhankelijk van de ontwikkeling ter plekke, verdere stappen te kunnen nemen.

De ministers gaven aan de Russische boycot te betreuren. De Raad verwelkomde de inventarisatie van de Commissie met betrekking tot de impact van deze maatregelen. Eensgezind optreden van de lidstaten blijft van groot belang. De extra Landbouwrapport van 5 september a.s. is in deze context een belangrijk moment.

Tot slot onderstreepten ministers de noodzaak van de voortzetting van de hervormingen ter implementatie van het associatieakkoord en in het bijzonder om de decentralisatie hoofd te bieden, de constitutie te hervormen en de rechten van minderheden te beschermen. Dit zal tevens een serieuze nationale dialoog ten goede komen waarbij alle overheden zowel nationaal als lokaal betrokken zijn. De Raad gaf aan uit te kijken naar de aankomende trilaterale ministeriële bijeenkomst over het associatieakkoord op 12 september a.s.

Ebola

Op verzoek van enkele lidstaten werd aan het eind van de Raad kort gesproken over de ebola uitbraak in West-Afrika. De ministers spraken hun grote zorg uit over dit virus dat al meer dan duizend levens heeft geëist in Guinee, Sierra Leone, Liberia en Nigeria. De Raad condoleerde de getroffen landen. De EU steunt de inspanningen van de WHO en heeft 11,9 mln. euro vrijgemaakt via ECHO. De lidstaten zullen hun inspanningen om de verspreiding van het ebola virus tegen te gaan coördineren.